

**BY POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «THE INSTITUTE OF
INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC
COOPERATION»**

**THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF
CARDINAL STEFAN WYSHINSKY IN WARSAW**

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2020**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.03 – 09.04.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. – Варшава, 2020. – 163 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією – Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	8
Абдуллаєва А. Є.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЄ ТА НАУКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ..	9
Алієва Т. А., Криворотько Я. В.	
АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ В СИСТЕМІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ ПІСЛЯДИПЛОМНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	12
Божко Н. В.	
ПЛАГІАТ ТА ЙОГО РІЗНОВИДИ.....	16
Бойко Н. І.	
ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	21
Брикова Т. М.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК НАЦІОНАЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	26
Владимирова В. І.	
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ СТОМАТОЛОГІЧНІЙ АКАДЕМІЇ	29
Гейдор А. П.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ.....	33
Городиська О. В.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВАГОМА СКЛАДОВА ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ	37
Грайворонська І. В.	
ОСНОВНІ ПРАВИЛА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ХНАДУ	40

Гривко А. В., Ситник О. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО НАПРЯМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ.....	45
Грозна О. О.	
АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДНИК ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	49
Даниленко О. В., Даниленко С. В.	
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ В УТВЕРДЖЕННІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	54
Дорожко А. О.	
ПОНЯТТЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ.....	60
Дятленко Т. І.	
ПРОБЛЕМА ПЛАГІАТУ ЯК АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	63
Зеленько О. О.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ)	66
Зенченко Т. Ф.	
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	69
Іванова Р. Ю.	
СВІТОВИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	74
Кандяк Н. М.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЯКІСНОЇ ОСВІТИ	77
Каськова Л. Ф.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ	81

Климків Р. І.	
ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	83
Князь Г. О.	
ЕТИЧНІ ЗАСАДИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	87
Корчова О. М.	
АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ У КОГНІТИВНОМУ ПРОСТОРІ СТУДЕНТІВ	90
Крицька А. М.	
ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОЯВІВ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	94
Куліш І. Д., Любива В. В.	
ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ЯК БАЗИС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	97
Легомінова С. В.	
АКАДЕМІЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	101
Литвинов А. С.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	104
Маляр О. І., Шевченко І. А.	
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	107
Марєєв Д. А.	
ПЛАГІАТ У НАУКОВИХ ТЕКСТАХ: ПРИЧИНИ ВЧИНЕННЯ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ.....	111
Моргун Н. А.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – АКТУАЛЬНА ТЕМА ДЛЯ ВСЬОГО СВІТУ	115

Мочурад Л. І.	
ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ТА ТВОРЧОМУ СВІТІ.....	118
Подгурська І. О.	
СПЕЦИФІКА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРИНЦИПІВ АД У ФІЛОЛОГІЧНОМУ ОСВІТНЬОМУ І НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	122
Пославська Н. М.	
АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»	125
Рассоха І. В.	
ПЛАГІАТ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ	129
Романюк Н. Й.	
АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ ТА ЗАХОДИ ДОТРИМАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ.....	133
Самохвалова О. В., Олійник С. Г., Гревцева Н. В.	
ЗНАЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ	137
Тимчук Д. С., Потапенко Г. С., Тимчук Н. Ф.	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СИСТЕМУ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ УКРАЇНИ	140
Троша Н. В.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ.....	143
Удовенко В. О.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В УКРАЇНІ.....	148

Черевко С. В.,

Головійчук І. М.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ
СУЧАСНОСТІ..... 153**

Шевченко О. М.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩІЙ ОСВІТІ..... 157

Шевченко Р. П.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ У
ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ..... 160**

**ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ-
СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В
НАЯВНІЙ ФОРМІ 163**

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» (ІМАНС, REGON 36590701300000) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Місце проведення стажування: державний вищий навчальний заклад Республіки Польща – Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (REGON 006237430).

Проходження стажування забезпечує освітня Fundacja ADD (Варшава, KRS: 0000502104), метою діяльності якої є сприяння адаптації та інтеграції українських мігрантів за кордоном.

розробок, самостійного написання наукових робіт, підготовки лекцій тощо; а й і у морально-етичних принципах – взаємоповазі, чесності та запобіганні шахрайству.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність: з чіткими орієнтирами до сталого розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://saiup.org.ua/novyny/z-chitkumu-oriyentyramy-stalogo-uspihu-akademichna-dobrochesnist-yak-zaporuka-yakisnoyi-osvity> (дата звернення: 30.03.2020).

2. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.03.2020).

3. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/Рекомендації-ЗВО-система-забезпечення-академічної-доброчесності.pdf> (дата звернення: 30.03.2020).

*Маляр О. І.,
канд. психол. наук, старший викладач кафедри психолого-педагогічної освіти та
соціальних наук, КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

*Шевченко І. А.,
канд. пед. наук, викладач кафедри екології, природничих та математичних наук,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНІ

Проблема академічної доброчесності є досить актуальною у сучасних українських науково-освітніх реаліях. Одним із наслідків того, що результати наукових досліджень займають все більш помітне місце в найрізноманітніших

сферах життя людини і суспільства. Традиційна наука на теренах України розглядалася як самокорегуюча система: вважалося, що порушення, допущені тим чи іншим дослідником, досить швидко будуть виявлені його колегами. А це означає, що вони не принесуть великої шкоди науці, тому неприємності досягнуть головним чином самого порушника.

У наші дні ситуація змінилася, і одна з причин є те, що результати досліджень все частіше починають сприйматися суспільством і так чи інакше впливати на нього ще до того, як будуть перевірені науковою спільнотою. Першою жертвою недобросовісного проведення досліджень є сама наука, яка перестає виконувати свою основну місію – отримання достовірних наукових знань і, з неминучістю, втрачає довіру суспільства. Відповідно до вище сказаного, неприпустимо, коли в суспільстві такий стан речей сприймається як норма. Варто відмітити активну увагу науковців до проблеми сутності застосування академічної доброчесності на законодавчому рівні, яка застосовувалася для з'ясування академічної недоброчесності у закладах вищої освіти. Тому одним з основних завдань Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017; набрання чинності 28.09.2017) є удосконалення правових механізмів суті поняття академічної доброчесності, що представлені у статті 42. У ній академічна доброчесність визначається, як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. За законом дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання [3].

Е. Льофстрьом, Т. Тротман, М. Фурнарі, К. Шепард визначають поняття «академічна доброчесність» як усвідомлення культури поведінки в академічному середовищі та вміння чесно діяти у ньому відповідно до встановлених етичних норм та поважати наукові здобутки колег [2, с.4].

Як зазначає Садик В., основними фундаментальними цінностями академічної доброчесності є: чесність, яка проявляється через пошук істини і знань у процесі навчання, викладання, наукових досліджень, інтелектуальну та особисту чесність у сфері науки; довіра характеризується підтримкою вільного обміну науковими ідеями та пошуками, які повинні реалізуватися найповнішою мірою у академічній спільноті; справедливість – це встановлення чітких, прозорих стандартів, очікувань і практики для підтримки комфортних стосунків у науковій академічній спільноті (між науковцями, викладачами та студентами); повага передбачає підтримку розмаїття думок та ідей; відповідальність ґрунтується на принципі особистої відповідальності окремих осіб та груп та вживання певних заходів у випадку їх недотримання; мужність – це трансформація цінностей від розмов про них до відповідальних дій, їхнє відстоювання в умовах тиску і труднощів, потребує рішучості та цілеспрямованості [5].

Дегтярьова І. вважає, що про академічну доброчесність в українських університетах, можна говорити у чотирьох вимірах: індивідуальному (на рівні конкретної особи); інституційному (культивування академічної доброчесності); системному (дотримання принципів академічної доброчесності на всіх рівнях системи вищої освіти і науки); колегіальному (на рівні академічного середовища,

тобто різні форми об'єднань) [1]. Тому академічна доброчесність вимагає, щоб і студент, і викладач, і дослідник почували себе вільними від руйнівного впливу корупції та академічного консерватизму. Слід підтримувати прагнення бути чесними та відкритими у висловлюванні своїх думок, бо в атмосфері, де вчений відчуває себе вільним у висловленні своєї думки, можна досягти реального інтелектуального і матеріального прогресу. Проте, академічна доброчесність передбачає не тільки академічну свободу, але й відповідальність за кожне висловлене судження, оцінку, будь-який здійснений людиною вчинок [4].

Зазначене дає змогу зробити висновки, що академічна доброчесність включає в себе забезпечення чесності і справедливості в наукових дослідженнях, викладанні і навчанні з боку вчених, викладачів і студентів. Всі учасники науково-освітнього процесу повинні поважати працю і заслуги своїх колег, бути відкритими для спілкування, відповідати за свої дії і дотримуватися прозорості у всі сферах наукової діяльності». Академічна доброчесність забезпечує довіру суспільства до авторитету сучасної науки на всіх її рівнях, включаючи процес дослідження і отримання результатів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.
2. Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ЗВО: методичні поради / автори-укладачі: Л.В. Савенкова та ін. Київ: УБА, 2016. – 39 с.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 26.03.2020).
4. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності / укладачі: Артюхов А. та ін. «Академічна доброчесність». – 2016. – 24 с.

5. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція, чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontsepsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti> (дата звернення: 24.03.2020).

*Марєєв Д. А.,
канд. філол. наук, асистент кафедри
української мови, літератури та методики навчання,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

ПЛАГІАТ У НАУКОВИХ ТЕКСТАХ:

ПРИЧИНИ ВЧИНЕННЯ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ

У зв'язку зі змінами парадигми вищої освіти України – наближення її до західноєвропейських зразків – актуальною є імплементація в українській освітній та науковий простір найголовніших освітніх європейських процедур, засад, механізмів, принципів. До останніх належить академічна доброчесність.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» під академічною доброчесністю визначають «сукупність етичних принципів та визначених <...> (законами – Д. М.) правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1]. Порушеннями академічної доброчесності вважають академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, «надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не